VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

LAUSUNTO
8.2.2022

henkilöstöyksikön päällikkö,
neuvotteleva virkamies Ritva Järvinen

Eduskunnan hallintovaliokunta 9.2.2022

HE 187/2021 vp; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamieslain muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia eräiltä osin. Seuraavassa valtioneuvoston kanslian huomioita ehdotuksiin:

Ehdotukset

Ilman julkista hakumenettelyä määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetyn virkamiehen vakinaistaminen

Valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan lausunnolla olevan lakiehdotuksen 6 b §:n 1 momentin muutoksen tavoitteet ovat kannatettavia. Määräaikaisuuksia on tarpeen voida hyödyntää esimerkiksi hanke- tai projektimuotoisessa työskentelyssä ja on perusteltua, että aidosti määräaikaisia nimityksiä voidaan tarvittaessa tehdä entistä pidemmälle määräajalle myös ilman julkista hakumenettelyä. Samalla tuetaan mahdollisimman pätevien ja määräaikaisten tehtävien vaatimukset täyttävien henkilöiden rekrytointia.

Valtionhallinnon ylimmän johdon virkaan nimitetyn sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Esityksessä ehdotetaan, että virkamieslain 8 a §:n mukainen velvollisuus ilmoittaa sidonnaisuudet laajennettaisiin myös ministerin erityisavustajiin GRECO:n suosituksen mukaisesti. Valtioneuvoston kanslia pitää ehdotettua kannatettavana. Hyvä muutos on myös se, että pykälässä säädettäisiin tyhjentävästi ne tiedot, joita ilmoittamisvelvollisuus koskee eikä asiaan liittyisi aiempaan tapaan ilmoittajan omaa harkintaa.

Karenssisopimusten rajoitusajan pidentäminen

Pykälään ehdotetaan rajoitettua muutosta eli valtion ylimmän johdon virkaan nimitetyn karenssisopimuksen mukaisen rajoitusajan pidentämistä maksimissaan 12 kuukauteen. Esityksessä on täsmennetty, että valtionhallinnon ylimmän johdon rajauksena pidetään lähtökohtaisesti virkamieslain 26 §:n 1 - 4 kohdissa tarkoitettuja virkamiehiä.

Valtioneuvoston kansliassa karenssisopimukset tehdään kaikkien ylimpään johtoon kuuluvien virkamiesten sekä ministereiden valtiosihteereiden ja erityisavustajien kanssa. Kansliassa ei ole ollut tähän mennessä tapauksia, joissa karenssisopimuksia

tehneiden virkamiesten siirtyessä muihin tehtäviin olisi katsottu olleen tarpeen asettaa nykyistä enimmäispituutta pidempi rajoitusaika. Kanslian näkemyksen mukaan, joissakin tapauksissa nykyistä enimmäispituutta pidempi karenssiaika voisi olla perusteltua. Tällainen tapaus saattaisi tulla kyseeseen esimerkiksi valtion omistajaohjauksen ylimmän johdon tehtävissä työskentelevien virkamiesten siirtyessä esimerkiksi tiettyihin tehtäviin yksityiselle sektorille.

Valtioneuvoston kanslian kanssa karenssisopimuksia tehneiden virkamiesten siirtyessä muihin tehtäviin, esimerkiksi yksityiselle sektorille, ei kuitenkaan monissa tapauksissa tehdyn arvion mukaan ole ollut lainkaan tarvetta asettaa karenssisopimuksen mukaista rajoitusaikaa. Rajoitusajan harkinnassa on huomioitu virkamiehen virassaan saaman tiedon ja uuden tehtävien luonne. Päätökset karenssiajan voimaansaattamisesta ovat koskeneet pääasiassa ministereiden valtiosihteereiden ja erityisavustajien muihin tehtäviin siirtymisiä, ja heihin jatkossakin sovellettaisiin pääosin lausunnolla olevan ehdotuksen mukaan alempaa asteikkoa 0-6 kuukautta.

Kohdassa 9 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys mainitaan seuraavasti: ” Esimerkiksi vaikka sääntelyllä ulotetaan mahdollisuus sopia virkamieslain 26 §:n 1 - 4 kohdassa tarkoitettuun virkaan tai virkasuhteeseen nimitetyn tai nimitettäväksi esitettävän henkilön kanssa tehtävässä karenssisopimuksessa 12 kuukauden pituisesta rajoitusajasta, ei tämä kuitenkaan tarkoita, että virkamiehen irtisanoutuessa hänelle automaattisesti asetetaan 12 kuukauden pituinen rajoitusaika. Rajoitusaika voi siis olla tilanteesta riippuen lyhyempikin.”

Ehdotuksessa oleva sanamuoto tukisi tulkintaa siihen suuntaan, että 12 kuukauden pituinen rajoitusaika olisi oletus, josta voidaan perustellusti tilanteesta riippuen lähteä laskemaan alaspäin. Valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan sekä laissa että perusteluissa tulisi olla selkeä mahdollisuus viranomaiselle olla asettamatta karenssisopimuksen mukaista rajoitusaikaa lainkaan tai selvästi enimmäisrajoitusaikaa lyhyempi karenssiaika myös ylimmän johdon virkamiehille.